UCHWAŁA NR XLIII/27/2017
RADY GMINY W BIRCZY
z dnia 12 kwietnia 2017 roku

w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Gminy Bircza na lata 2017-2022.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U z 2016 r. poz. 446 z póź. zmianami) art. 6 ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U z 2015 r., poz. 1390), Rada Gminy w Birczy uchwala, co następuje:

§ 1

Uchwala się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Gminy Bircza na lata 2017-2022, zwany dalej „ Programem" stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Bircza.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY W BIRCZY
mgr inż. Wojciech Bobowski

Załącznik do uchwały Nr XLIII/27/2017
Rady Gminy w Birczy
z dnia 12 kwietnia 2017r.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Gminy Bircza na lata 2017 - 2022

Załącznik do uchwały Nr XLIII/27/2017
Rady Gminy w Birczy
z dnia 12 kwietnia 2017r.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Gminy Bircza na lata 2017 - 2022

WPROWADZENIE

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka, kształtującym osobowość, system wartości, poglądy i styl życia. Ważna rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami, oparte na miłości i zrozumieniu. W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi. Problem przemocy w rodzinie od wielu lat nagłaśniany jest przez media oraz wszelkiego rodzaju instytucje w związku z czym wzrasta świadomość społeczeństwa w tej kwestii. Początkowo problem ten był bagatelizowany. Wiele osób nie zdawało sobie sprawy, że przemoc w rodzinie jest przestępstwem i wpływa destrukcyjnie nie tylko na ofiarę przemocy ale również całą rodzinę i społeczeństwo, w związku z tym władze państwa oraz różnego rodzaju instytucje podejmują różnorodne działania, które mają na celu łagodzenie skutków społecznych zjawiska przemocy.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2015 poz. 1390) jest próbą podjęcia działań mających za zadanie zapobieganie zjawisku przemocy w rodzinie. Ustawa ta została uchwalona „w celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz inicjowania i wspierania

działań polegających na podnoszeniu świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie".

Przemoc w rodzinie jest problemem trudnym do zdiagnozowania, ponieważ nie wszystkie ofiary przemocy otwarcie przyznają się do sytuacji panującej w ich rodzinie. Wielu specjalistów wskazuje, że jest to jeden ze szczególnie ważnych problemów społecznych w Polsce, który wymaga podjęcia szerokiego, dobrze zorganizowanego i zaplanowanego na wiele lat programu przeciwdziałania, którego realizacja powinna przyczynić się do poprawy stanu bezpieczeństwa ofiar przemocy w rodzinie oraz ich rodzin.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2017-2022 jest realizacją Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390) o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, zgodnie z którą do zadań własnych należy opracowywanie programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz ramowych programów korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Adresatami programu są nie tylko różne służby społeczne, instytucje czy organizacje pozarządowe, ale również lokalna społeczność Gminy Bircza oraz wszyscy ci, którzy na co dzień są świadkami przemocy, doznają przemocy lub też ją stosują.

Program ten ma także charakter profilaktyczny i edukacyjny.

Celem programu, jest ograniczenie skali problemu i skutków przemocy domowej.

Rozdział 1. PRZEMOC W RODZINIE

Rodzina stanowi podstawowy element struktury społecznej. To właśnie w rodzinie kształtuje się osobowość człowieka, jego poglądy, styl życia, system norm i wartości. Istotną rolę w rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy członkami rodziny, oparte na miłości, zrozumieniu oraz wzajemnej pomocy i szacunku. W przypadku dezorganizacji, rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań. Relacje w rodzinie ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się sprzeczne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi a w wielu przypadkach sprzeczne z obowiązującym prawem.

Przemoc jest zjawiskiem występującym powszechnie w społeczeństwie i dotyka rodziny o różnym statusie społecznym. Jest jednocześnie skutkiem jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Należy do kategorii zachowań negatywnych i szkodliwych społecznie. Mimo, że przemoc w rodzinie występuje w relacjach międzyludzkich od zawsze, to mówiono o niej niewiele, nie postrzegano jej jako poważnego zaburzenia w funkcjonowaniu rodziny, które prowadzi do poważnych naruszeń norm moralnych i prawnych, a w skrajnych przypadkach do poważnych okaleczeń czy zabójstw.

1. Definicje przemocy

Przemoc w rodzinie – *zwana także potocznie przemocą domową, to jednorazowe* albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie działań koniecznych do ochrony zdrowia i życia, naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych (małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej

małżonek, osoba pozostająca we wspólnym pożyciu), a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, narażające te osoby w szczególności na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą (art. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1390 zm)

Przemoc w rodzinie:

- ***Jest intencjonalna*** - czyli jest zamierzonym działaniem ukierunkowanym na ofiarę i ma na celu kontrolowanie jej i podporządkowanie; zmierza do osiągnięcia jakiegoś celu.
- ***Siły są nierównomierne*** – wykorzystuje przewagę sił, uniemożliwiając samoobronę, opiera się na władzy i kontroli.
- ***Jest zjawiskiem wynikającym z działania człowieka*** – działanie lub zaniechanie działań jest dokonywane przez jednego członka rodziny przeciwko pozostałym.
- ***Narusza prawa i dobra osobiste*** - sprawca wykorzystuje przewagę siły, ogranicza podstawowe potrzeby niezbędne do prawidłowego funkcjonowania (fizjologiczne, bezpieczeństwa) oraz narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku, itd.).
- ***Powoduje cierpienie i ból*** - sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody, doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

2. Rodzaje przemocy w rodzinie

RODZAJE PRZEMOCY	KATALOG ZACHOWAŃ
PRZEMOC FIZYCZNA	popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielanie koniecznej pomocy, itp.
PRZEMOC PSYCHICZNA	wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie),stosowanie gróźb, itp.
PRZEMOC SEKSUALNA	wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych kobiety,itp.
PRZEMOC EKONOMICZNA	odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspakajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny, itp.

Innym rodzajem przemocy w rodzinie jest zaniedbanie.

Zaniedbanie – to zjawisko społeczne odnosi się w szczególności do relacji dziecko – rodzic. Będzie to ciągłe niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych dziecka oraz brak zapewnienia właściwej uwagi i troski rodzicielskiej m.in. w zakresie:

- emocjonalnego kontaktu i więzi;
- reagowania na trudności, które przeżywa dziecko;
- okazywania wsparcia, troski, zainteresowania i opieki;
- otwartości na potrzeby dziecka;
- zapewnienia odpowiednich warunków materialnych, socjalnych;
- właściwego ubioru, który będzie dostosowany do wieku i pory roku;
- opieka medyczna i edukacja;
- odpowiednie pokierowanie rozwojem.

Zaniedbanie nie wiąże się z użyciem siły, jednak może powodować poważne szkody psychiczne oraz uszczerbek na zdrowiu.

Przemoc w rodzinie ma negatywne konsekwencje i jest przestępstwem z art. 207 kodeksu Karnego. Prowadzi nie tylko do uszkodzeń ciała ofiary, ale także do zburzeń emocjonalnych oraz zaburzeń w sposobie, w jaki postrzega ona sama siebie, sprawcę oraz innych ludzi. Pomimo większej świadomości społecznej tylko bardzo zdeterminowane ofiary przemocy decydują się na jej przerwanie i zgłoszenie tego faktu odpowiednim organom. Najczęściej identyfikowanymi ofiarami przemocy w rodzinie są kobiety i dzieci. Istnieją jednak powody by sądzić, że przemoc rodzinna dotyczy także często mężczyzn, osób starszych i niepełnosprawnych. Narastanie zjawiska przemocy w rodzinie wymaga niezwłocznego podjęcia działań.

3. Nadużywanie alkoholu a przemoc

Przyczyną przemocy w rodzinie bardzo często jest nadużywanie alkoholu. Osoby znajdujące się w stanie upojenia alkoholowego tracą kontrolę nad własnym zachowaniem. Pod wpływem alkoholu zanikają istniejące w człowieku hamulce,

wewnętrzne zakazy krępujące jego zachowanie. Częste nadużywanie alkoholu prowadzi do nasilenia się zachowań agresywnych. Nawet osoba uznawana normalnie za spokojna i opanowaną, w stanie upojenia alkoholowego, może stosować przemoc niszcząc swoją rodzinę.

Fakt, że pijany człowiek nie potrafi logicznie myśleć, rozumieć i oceniać swoich czynów oraz nie docierają do niego racjonalne argumenty nie może w żaden sposób usprawiedliwiać jego agresywnych zachowań. Uzależnienie od alkoholu sprawcy przemocy nie jest okolicznością łagodzącą. Sprawca, wprowadzając się w stan nietrzeźwości ponosi pełną odpowiedzialność za swoje zachowanie. Należy pamiętać, że uzależnienie od alkoholu wywiera zły wpływ nie tylko na osobę, która pije, ale stanowi poważne zagrożenie dla innych członków rodziny. Życie z alkoholikiem może doprowadzić do współuzależnienia. Zarówno osoby uzależnione jak i współuzależnione wymagają specjalistycznej pomocy terapeutycznej.

Osoby pokrzywdzone nie chętnie przyznają się do tego, że w rodzinie występuje problem alkoholu i przemocy i nie jest im łatwo o tym mówić. Wstyd, że w rodzinie ma się kogoś, kto pije i terroryzuje swoich bliskich, obawa przed reakcją otoczenia, strach przed zemstą dręczyciela czy nieracjonalne poczucie bycia współwinnym utrudnia zwróceniu się po pomoc.

Problem przemocy w rodzinie na terenie Gminy Birczy

W celu właściwego zaplanowania podejmowanych działań niezbędne jest dokonanie analizy problemów społecznych w gminie Bircza, z uwzględnieniem istnienia problemu przemocy w rodzinie.

Na dzień 31 grudnia 2016r. w gminie Bircza założono 12 „Niebieskie Karty" A w tym 12 przez Policję. Ofiarami przemocy były najczęściej kobiety i dzieci.

Rozdział 2. SYSTEM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE BIRCZA

1. Zadania gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Zgodnie z art. 6 pkt 1. Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2016, poz. 930), lub ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2015 r., poz. 1286, zm.), chyba że przepisy niniejszej ustawy stanowią inaczej.

Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym :

1. opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
2. prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
3. zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
4. tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

2. **Czynniki gwarantujące właściwą realizację programu:**

1. Wsparcie działań i współpraca z radą gminy.
2. Dobrze przygotowana i stale doskonaląca umiejętności kadra instytucji działających na rzecz rodziny.
3. Dobra znajomość środowiska przez pracowników socjalnych.
4. Dobra współpraca służb i instytucji na terenie gminy.
5. Chęć zmiany i wyjścia z kryzysu osób uwikłanych w zjawisko przemocy.

3. **Zagrożenia w realizacji zadań programu:**

1. Stereotypy panujące w środowisku na temat przemocy w rodzinie
2. Negatywne wzorce zachowań społecznych.
3. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych rodzin.
4. Brak współpracy niektórych rodzin w zakresie przezwyciężania kryzysów.
5. Problem uzależnienia od alkoholu w rodzinach.
6. Słaba kondycja ekonomiczna rodzin.
7. Zbyt mała współpraca interdyscyplinarna ze strony niektórych Instytucji.

W celu realizacji zadań określonych w art. 6 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w Gminie Bircza uruchamia się gminny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie oparty na :

1) pracy Zespołu Interdyscyplinarnego, w którego skład wchodzą przedstawiciele:

1. Jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
2. Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,

3. Służby Zdrowia
4. Policji,
5. Oświaty,
6. Kurator Sądowy
7. Parafia Rzymsko- Katolicka
8. Radny Gminy Bircza

Zespół interdyscyplinarny może tworzyć grupy robocze w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach. Zadaniem zespołu interdyscyplinarnego jest integrowanie i koordynowanie działań w/w. podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

3. Podstawy prawne

Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390),
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz.930),
- Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t. j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1286),
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 1964 r. Nr 9, poz. 59 ze zm.),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. Kodeks karny (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553 ze zm.),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 1997 r. Nr 89, poz. 555 ze zm.),

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485 ze zm.),
- Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych,
- Gminne Programy Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

4. Cele programu przeciwdziałania przemocy

Celem głównym programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest podejmowanie wszelkich działań wśród społeczności lokalnej na terenie Gminy Bircza na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Cele szczegółowe gminnego programu przeciwdziałania przemocy w Gminie Bircza :

1. Dostarczenie rzetelnej informacji o zjawisku przemocy (jakie zachowania są przemocą kto uczestniczy w przemocy).
2. Dostarczenie rzetelnej informacji o konsekwencjach stosowania przemocy przez sprawcę.
3. Poinformowanie zarówno osoby doznającej przemocy jak i osoby stosującej przemoc o możliwościach szukania pomocy.
4. Zdiagnozowanie sytuacji rodzinnej pod kątem bezpieczeństwa i potrzeb rodziny.
5. Zapewnienie bezpieczeństwa członkom rodziny gdzie występuje przemoc.
6. Uruchomienie wszelkich procedur na rzecz dobra dziecka w tej rodzinie.
7. Kompleksowa pomoc rodzinom uwikłanym w przemoc domową.

a. zasoby ludzkie – specjaliści z różnych dziedzin/pracownicy socjalni, pedagodzy, policjanci dzielnicowi, kuratorzy, terapeuci, pracownicy służby zdrowia/.

b. Zasoby instytucjonalne – instytucje i organizacje zajmujące się problemem przemocy w rodzinie oraz instytucje i organizacje pełniące funkcję wspierającą, tj. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Birczy, Posterunek Policji Sąd Rejonowy wraz z zespołem kuratorskiej służby sadowej, Prokuratura Rejonowa, Gminna Komisja Rozwiązywania problemów Alkoholowych, placówki oświatowo wychowawcze,

5. Prowadzenie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy:

1. Propagowanie skutecznych sposobów powstrzymywania przemocy.
2. Szkolenia na temat przemocy dla kadry służb Pomocy Społecznej i innych podmiotów realizujących Program.
3. Prowadzenie zajęć wychowawczych oraz informacyjno-edukacyjnych zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży w zakresie ograniczenia zjawiska przemocy rówieśniczej.
4. Prowadzenie tablic informacyjnych w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej.
5. Przygotowanie ulotek i informacji na temat przemocy i jej Skutków.
6. Obalanie mitów na temat przemocy.
7. Spotkania informacyjno-edukacyjne z młodzieżą szkół średnich na temat form przemocy i sposobów zachowania w sytuacjach uwikłania w to zjawisko.

5.1.Podmioty realizujące działania:

1.Zespół Interdyscyplinarny,
2.Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
3.Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
4.Placówki oświatowo-wychowawcze,
5.Placówki wsparcia dziennego,
6.Organizacje pozarządowe,
7.Kościoły.

6. Monitoring i ewaluacja

Niniejszy program podlega ewaluacji.

Formy ewaluacji:

- sprawozdania z prac grup roboczych oraz Zespołu Interdyscyplinarnego,
- protokoły z zebrań Zespołu Interdyscyplinarnego.

7. Finansowanie programu

Program będzie finansowany ze środków własnych będące w budżecie Gminnego Ośrodka pomocy Społecznej na realizację zadań przeciwdziałania przemocy w rodzinie.